

Srđan Orsić

Postmoderna teologija

Sažetak dela knjige *Razumevanje vremena: sukob konkurentskih svetonazora današnjice*

Dejvida Noebela (*Understanding the Times: The Collision of Today's Competing Worldviews* (Rev. 2nd ed), David Noebel, Summit Press, 2006.)

Postmoderna teologija – uvod

Postmoderna teologija počinje mekom formom ateizma. Ateizam je teološko verovanje da ne postoji Bog, da nema natprirodnog Stvoritelja, ni božanskog moralnog zakonodavca, niti krajnjeg Sudije dela čovekovih. To je teološka okosnica ne samo sekularnog humanizma i marksizma, nego je i preovlađujući teološki pogled klasičnog postmodernizma.

Iako suptilniji na neki način od svojih kolega ateista, postmodernisti imaju svoje teološke temelje u ateizmu. Kevin Vanhoozer (Kevin J. Vanhoozer) kaže: „Postmodernista se slaže sa Ničeom da je 'Bog' – što će reći, vrhovno biće klasičnog teizma – postao neverovatan, jer ima autonomnu samoupravu i značenje istorije.”

Postmoderna teologija – Ateizam... Postmoderan stil

Postmoderna teologija proteže se od militantnog ateizma do seoskog ateizma. Svi najveći postmoderni autori bili su ateisti, uključujući Fukoa, Deridu, Liotara, Bataja, Barta, Bodrijara, Mašerija, Deleza, Gatarija i Lakana.

Šarlot Alen navela je da su Žak Derida, Mišel Fuko „i njihovi [sledbenici]... svi bili militantni ateisti, sa svom netrpeljivošću i totalitarnim tendencijama te vrste”.

Ipak, ponekad je i sam Derida bio kriptičniji u pogledu svog ateizma. Govoreći na konvenciji Američke akademije religija 2002, Derida je prokometarisao: „Mene s pravom smatraju ateistom“. Međutim, upitan zbog čega nije otvoreno hteo da kaže „Ja sam ateista“, on je odgovorio: „Možda ja i nisam ateista“. Kako Derida može da tvrdi da jeste i da nije ateista? I postojanje i nepostojanje Boga zahtevaju univerzalnu izjavu o stvarnosti, ali Derida nije voljan da da takav apsolutni iskaz. U tom smislu Deridina teologija u skladu je sa njegovom posmodernom sklonošću ka višeznašnosti.

Isto tako, Ričard Rorti jednom je priznao da je bio ateista, ali je u svom narednom radu, *Budućnost religije*, rekao da se sada slaže sa Đanijem Vatimo da „ateizam (objektivan dokaz o nepostojanju Boga) je jednako neodrživ kao i teizam (objektivan dokaz o postojanju Boga)“. Dakle, Rorti insitira da ateizam, takođe, mora da bude napušten u korist onoga što on označava „anti-klerikalizmom“. Crkvene institucije su opasne, ali ne nužno i lokalna zajednica vernika. „Religija“, kaže on, „neprigovorljiva je dok je privatizovana“.

Postmoderna teologija – religijski pluralizam

Kada je reč o postmodernoj teologiji, ideja da su religijska verovanja privatne sklonosti, filtrirana je kroz akademske institucije do neprosvećenih prosečnih ljudi, od kojih mnogi danas prihvataju pluralizam.

Religijski pluralizam verovanje je da pojedinac mora da bude tolerantan prema svim religijskim uverenjima, jer ni jedna religija ne može da bude u pravu. Ovaj pojam saglasan je definišućim načelima postmodernog raspoloženja skepticizma prema apsolutnim istinama, skepticizma prema neumitnim osnovama znanja, i, na kraju, skepticizma prema svim metanarativima (prema svim sveobuhvatnim pričama koje definišu realnost). Kao takvi, mnogi od njih (skeptici, op. S.O.) uronjeni u sadašnju postmodernu kulturu negiraju istinitost religijskih tvrdnji.

Ovaj trend možemo uočiti u načinu na koji sadašnje društvo često razmišlja o religijskim tvrdnjama u celini. U eri pre moderne i u modernoj, religijske tvrdnje prosuđivane su kao ili istina, ili laž. Na primer, ili postoji Bog, ili ga nema. Ili je Hristos Spasitelj, ili nije. Ili se čuda dešavaju, ili ne.

Međutim, u našoj klimi postmodernog društva gde je istina odbijena, religijske tvrdnje zasnovane su pre na preferencijama, nego na objektivnim merilima. Na primer, ili preferiraš ideju o postojanju Boga, ili ne. Ili ti se dopada ideja Isusa kao Spasitelja, ili ne. Ili ti se čuda dopadaju, ili ne. Ovaj stav prilagođava se svim religijskim željenim opcijama.

Problemi nastaju kada izvesne religije tvrde da idu dalje od ličnih afiniteta, i da prenose objektivnu istinu, kao što tvrde Judaizam, Hrišćanstvo i Islam. Ali stvaranje ekskluzivnih istinitih tvrdnji u suprotnosti je postmodernom stanju. Iz tog razloga, jedine netolerantne religije su Judaizam, Hrišćanstvo i Islam.

Postmoderna teologija – zaključak

Dok je postmoderna teologija generalno ateistička po prirodi, prepoznavamo da pojedini individulaci postaju ateisti zbog toga što smatraju da je Darwin rešio pitanje krajnjeg porekla života. Drugi postaju ateisti jer na Božiji moralni poredak gledaju kao na prerestriktivan. Ipak, drugi veruju jer se slažu sa Frojdom da „Bog je projekcija. Kada deca imaju probleme, projektuju svoga zemaljskog oca na nebo, i trče ovom entitetu radi udobnosti“. Neki gledaju na svo zlo na svetu, i odluče da ni jedan Bog ljubavi ne može da dozvoli takvu situaciju. Na kraju, međutim, postmodernisti ne nude novo obrazloženje i odbranu za svoj brend ateizma. Naša odbrana ateizma bila je predstavljena u drugim delovima ovog rada, pa je ovde nećemo ponavljati.

Kao odgovor na religijski pluralizam, tvrdimo da je problem ovog sistema posebno ono što je problem postmodernizma uopšte – niti naše perspektive, niti naše sklonosti ne diktiraju realnost. Pravi ljudi moga da završe u bukvalnom paklu, bez obzira da li preferiraju ili ne doktrinu večne kazne. Na kraju, stvarnost je takava kakva jeste, nezavisna od pojedinčevih preferencija. Na primer, mnogi mogu da ne vole brojna hrišćanska uverenja – nastanak sveta, pad iz raja, spasenje, sudnji dan, apstinenciju, trezvensot, itd. Međutim, naše preferencije u pogledu hrišćanstva ili čak stvarnosti same, ne mogu promeniti pravu prirodu stvarnosti.

Biblija, naravno, sadrži deskriptivni naziv za osobu koja ustvrdi u svom srcu da Bog ne postoji (Psalm 14:1). U narednim poglavljima, ispitaćemo posledice ateizma proživljenog

kroz domene etničkog, psihologije, sociologije, i mnogih drugih disciplina. U tim poglavljima videćemo da su oni koji su prihvatili ovu teologiju zaista sledili naivnu stazu.

U zaključnoj analizi postmoderne teologije, ateizam je sistem verovanja intelektualne elite (modernih ljudi) iz razloga što samo oni poseduju dovoljno vere da u njega poveruju. Uobičajeni, svakodnevni čovek ne može da poveruje da je sve u kosmosu rezultat slučajne sreće. Kako Meri Midžli (Mary Midgley) reče: „Možda jednostavno nije u našem dometu – izuzev, naravno, ako naprosto ne izbegavamo istinu – da mislimo o [Svemiru] kao da nemamo nikakvu svrhu ili pravac uopšte“.

(Iznešeno u ovom radu je preneto uz dozvolu iz knjige *Razumevanje vremena: sukob konkurentskih svetonazora današnjice*, dopunjeno drugo izdanje, (*Understanding the Times: The Collision of Today's Competing Worldviews*, Rev. 2nd ed.), Dejvid Noebel (David Noebel), Summit Press, 2006. Zahvaljujemo se Džonu Stonstritu, Dejvidu Noebelu i organizaciji Christian Worldview Ministry pri Summit Ministries. Sva prava zadržana u originalu.)

Originalni tekst na engleskom jeziku, i linkovi ka narednim sadržajima vezanim za temu, nalaze se na web stranici: <http://www.allaboutworldview.org/postmodern-theology.htm>

Sa engleskog jezika preveo Srđan Orsić